

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 170/2024-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **V + V STAVINVEST, s.r.o.**, Kapitána Jaroša 4, Banská Bystrica, zastúpeného Advokátska kancelária Maslák, s. r. o., Šúrská 5, Modra, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Obdo/62/2022 zo 14. decembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením o odmietnutí jeho dovolania v civilnom spore.

II.

2. Sťažovateľ sa žalobou proti žalovanému domáhal zaplatenia 113 590,25 eur. Tvrdil, že s ním uzavrel zmluvu o dielo, ku ktorej bol uzavretý dodatok na práce navyše, ktoré žalovaný prevzal, no za to mu nezaplatil žalobou uplatnenú čiastku. Žalovaný tvrdil, že žiadne práce navyše neboli vykonané. Žaloba sťažovateľa bola prvým rozsudkom okresného súdu zamietnutá, no tento rozsudok bol uznesením krajského súdu zrušený z dôvodu, že okresný súd pre nesprávne právne posúdenie nevykonal všetky sťažovateľom navrhnuté dôkazy.

3. Okresný súd po doplnení dokazovania žalobu sťažovateľa druhým rozsudkom znova zamietol. Vychádzal zo zistenia, že cena za dielo bola v zmluve dohodnutá a zaplatená a dielo bolo žalovanému odovzdané s poznámkou, že na ňom boli oproti zmluve vykonané aj práce navyše, čo už bolo predtým podpismi oboch strán zaznamenané v stavebnom denníku a tieto práce navyše sa žalovanému predložila na schválenie. Podľa okresného súdu sťažovateľ neunesol bremeno dôkazu, čo sa týka rozsahu prác navyše, keďže tieto neboli špecifikované v stavebnom denníku,

v ktorom niet záznamu o meraní či oceňovaní nielen skutočne, ale aj navyiac vykonaných prác. Stavebný denník obsahuje len posledný zápis, v ktorom sa všeobecne konštatuje, že boli vykonané práce navyiac bez špecifikácie ich rozsahu. Okresný súd poukázal na závery doplneného dokazovania (znaleckého posudku), podľa ktorého nebol zistený rozsah dohodnutých a ani skutočne vykonaných prác, a teda ani prác navyiac.

4. Proti druhému rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom primárne namietol nesprávne skutkové zistenia, keď bol toho názoru, že preukázal nielen rozsah prác navyiac, ale aj to, že sa na nich so žalovaným dohodol. Tiež namietol, že okresný súd nesprávne uzavrel, že nemohlo dôjsť k vzniku bezdôvodného obohatenia, a k tomu interpretoval prvé uznesenie krajského súdu z marca 2018.

5. Krajský súd rozsudkom z apríla 2022 rozsudok okresného súdu potvrdil. Dospel k záveru, že okresný súd dostatočne doplnil dokazovanie a správne zistil skutkový stav. K postupu okresného súdu po vrátení veci uviedol, že ak okresný súd dospel k záveru o platnosti zmluvy o dielo, potom sťažovateľ nemá nárok na bezdôvodné obohatenie za práce navyiac, ak to nebolo dohodnuté. Krajský súd zdôraznil, že vo zrušujúcom uznesení nedospel k záveru, že sťažovateľ má nárok na bezdôvodné obohatenie, ak sa preukáže, že zmluva o dielo je platná. Uviedol, že prípadné práce navyiac boli vykonané na dohodnutom diele a neboli novým dielom. Zdôraznil, že napriek doplneniu dokazovania sa nepodarilo zistiť rozsah skutočne vykonaných prác, keďže k tomu chýbali podklady. Preto ani nemožno dospieť k záveru o prácach navyiac. K námietke sťažovateľa, že okresný súd nerešpektoval záväzný pokyn jeho zrušujúceho uznesenia, uviedol, že týmto uznesením bolo rozhodnuté, na základe toho, že nebolo vykonané potrebné dokazovanie. Doplnil, že podľa § 391 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) je pre okresný súd záväzný pokyn krajského súdu, no viazanosť krajského súdu môže byť prelomená, ak okresný súd v druhom rozsudku vychádza z ďalšieho dokazovania.

6. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Porušenie práva na spravodlivý proces videl okrem množstva iných námietok i v tom, že krajský súd nevysvetlil zmenu svojho právneho názoru k možnosti priznania ním žalobou uplatneného nároku ako bezdôvodného obohatenia tak, ako to vyslovil v prvom zrušujúcom uznesení, no vylúčil v druhom potvrdzujúcom rozsudku napriek tomu, že doplnené dokazovanie okresným súdom nebolo spôsobilé zmeniť jeho pôvodný záver. Rozhodnutie v rozpore so skorším právnym názorom podľa sťažovateľa prelomilo viazanosť skorších právnych názorom.

7. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol. Podľa najvyššieho súdu krajský súd v prvom rozhodnutí okresnému súdu uložil doplniť dokazovanie bez toho, aby vyslovil skutkové závery a právne názory. Zdôraznil, že v prvom zrušujúcom uznesení krajský súd uviedol, že je potrebné, aby sa okresný súd zaoberal platnosťou zmluvy o dielo, teda či sťažovateľ má právo na zaplataenie ceny za dielo podľa zmluvy, no ak je zmluva neplatná, má nárok na bezdôvodné obohatenie. Podľa najvyššieho súdu krajský súd v prvom rozhodnutí uviedol, že okresný súd len mechanicky použil § 546 ods. 1 Obchodného zákonníka, z čoho nesprávne vyvodil, že žalovaný nemá zaplatiť sťažovateľom uplatnenú pohľadávku. Preto krajský súd okresnému súdu uložil doplniť dokazovanie o rozsahu vykonaného diela tak, aby bolo možné posúdiť, či práce, ktorých zaplataenie sa sťažovateľ domáha, boli zahrnuté v dojednanom diele s tým, že ak sťažovateľ skutočne práce navyiac vykonal, bude treba posúdiť,

či boli zahrnuté v rozpočte. Len ak bude preukázané, že práce v zmluve zahrnuté neboli, bude žalovaný povinný zaplatiť ich z dôvodu nemožnosti určenia rozsahu a ceny za diela.

III.

8. Podľa sťažovateľa nie je správny záver najvyššieho súdu, podľa ktorého krajský súd v prvom zrušujúcom uznesení uviedol, že nárok na bezdôvodné obohatenie mohol sťažovateľovi vzniknúť len pri neplatnej zmluve o dielo. Podľa sťažovateľa krajský súd v zrušujúcom uznesení uviedol, že z dokazovania ešte nie je zrejmé, či sťažovateľovi vznikol nárok na zaplatenie podľa zmluvy o dielo alebo nárok na bezdôvodné obohatenie za práce navyiac bez právneho dôvodu. Sťažovateľ uvádza, že krajský súd v zrušujúcom uznesení dospel ku skutkovému záveru o stranami akceptovanom plnení navyiac, a preto zo zrušujúceho uznesenia krajského súdu vyplynulo, že má nárok na zaplatenie buď podľa zmluvy o dielo alebo ako bezdôvodného obohatenia. Stačí len preukázať výšku nároku a rozhodnúť o jeho právnom základe.

9. Z toho sťažovateľ dospel k záveru, že druhé rozhodnutie krajského súdu bolo pre rozpor s jeho prvým rozhodnutím prekvapivé, keďže okresný súd mal podľa prvého rozhodnutia krajského súdu v doplnenom dokazovaní zistiť len rozsah prác navyiac, a tieto mu priznať. V tom sťažovateľ vidí vadu ústavnoprávnej intenzity, ktorú mal odstrániť najvyšší súd. Najvyšší súd však nesprávne prvé rozhodnutie krajského súdu interpretoval tak, že ním neboli vyslovené žiadne skutkové a právne závery. Sťažovateľ zdôrazňuje, že krajský súd nedodrжал viazanosť vlastným právnym názorom bez zmeny v skutkovom stave, čo najvyšší súd nenáležite odobril a tým porušil jeho ústavné práva.

IV.

10. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Preskúmava len to, či zákony neboli vyložené spôsobom, ktorý je svojvoľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Protiústavné sú len tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, rozhodnutie možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

11. Argumentácia sťažovateľa vychádza z interpretácie prvého zrušujúceho uznesenia krajského súdu, keď sťažovateľ rovnako ako v dovolaní vyjadruje presvedčenie, že v tomto prvom zrušujúcom uznesení bol formulovaný právny názor, či skôr právny záver, že je dôvod vyhovieť jeho žalobe a priznať mu žalobou uplatnenú čiastku. Či už ako cenu za dielo alebo vydanie bezdôvodného obohatenia. Tak tomu však vôbec nie je. Sťažovateľom použitá interpretácia je prejavom nesprávneho pochopenia odôvodnenia prvého zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu. Podstatou tohto rozhodnutia krajského súdu je obsiahla kritika záverov prvého rozsudku okresného súdu naviazaná na potencialitu rôznych skutkových zistení a právnych posúdení. Krajský súd primárne dospel k záveru, že okresný súd nesprávne žalobu sťažovateľa zamietol len z dôvodu, že „mechanicky“ použil § 546 ods. 1 Obchodného zákonníka a toto nesprávne právne posúdenie

vyžaduje vykonania sťažovateľom navrhovaného dokazovania. Z pohľadu interpretácie prvého zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu je však podstatné, že dôvodom zrušenia prvého rozsudku okresného súdu bolo, že okresný súd v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia nevykonal sťažovateľom navrhnuté dôkazy tak, ako to predpokladá § 389 ods. 1 písm. c) CSP. Z toho bol vyvodený záväzný procesný právny názor krajského súdu spočívajúci v tom, že okresný súd má doplniť dokazovanie a tým zistiť rozsah sťažovateľom vykonaných prác a to či tieto práce boli zahrnuté v zmluve o dielo; ak tieto práce v zmluve zahrnuté neboli, bude ich žalovaný povinný zaplatiť či už ako cenu za dielo alebo vydanie bezdôvodného obohatenia.

12. Tento právny názor ohľadne potrebného dokazovania okresný súd akceptoval, dokazovanie doplnil a z takto doplneného dokazovania dospel ku skutkovému záveru, ktorého podstatou bolo, že nebolo možné zistiť rozsah sťažovateľom vykonaných prác, a preto ani to, či tieto práce boli vykonané podľa zmluvy o dielo, či jej dodatkov alebo nad ich rozsah. Z tohto skutkového stavu okresný súd následne vyvodil záver, že pri nepreukázaní skutočností tvrdených sťažovateľom nemožno dospieť k záveru o dôvodnosti jeho žaloby bez ohľadu na to, či by tieto práce mali byť posúdené ako dohodnuté alebo ako bezdôvodné obohatenie. Z toho nemožno dospieť k záveru, že by sa okresný súd odchýlil od záverov prvého zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu. Rovnako z toho nemožno vyvodiť, že by sa krajský súd odchýlil od svojho skoršieho právneho názoru. Krajský súd len reagoval na nové a v dôsledku doplnenia dokazovania formulované skutkové závery okresného súdu. Preto v jeho druhom rozhodnutí nemožno identifikovať zmenu jeho skoršieho právneho názoru, v dôsledku ktorého by bolo možné jeho druhé rozhodnutie považovať za prekvapivé a tak rozporné s právom sťažovateľa na spravodlivý proces.

13. To v konečnom dôsledku vedie k tomu, že ani ústavnou sťažnosťou namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nie je výsledkom právneho omylu alebo nezdôvodneného záveru o tom, že druhým rozhodnutím krajského súdu nedošlo k porušeniu jeho procesných práv v miere porušenia jeho práva na spravodlivý proces tak, ako to predpokladá § 420 písm. f) CSP: Naopak záver najvyššieho súdu o tom, že procesným postupom okresného a krajského súdu nedošlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces zodpovedá tomu, že ani doplnením dokazovaním neboli zistené také skutočnosti, ktoré by mohli byť základom dôvodnosti sťažovateľom uplatnenej žaloby. Inak povedané sťažovateľ neunesol bremeno dôkazu o skutočnostiach, ktoré tvrdil a ktoré rôzne a možno aj predčasne v prvom zrušujúcom rozhodnutí hypoteticky posudzoval krajský súd. Záver ústavnou sťažnosťou namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne mylný v tom, že postupom okresného a krajského súdu nedošlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý proces. Preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2024

Robert Šorl
predseda senátu